

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินของนิสิตคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่*
THE APPLICATION OF SANGHAVATTHU IN DAILY LIVES OF
STUDENTS, FACULTY OF EDUCATION,
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY,
PHRAE CAMPUS

พระฉันทพล หลองแก้ว,
Phra Chantaphon Lhongkaew
วัดเมธังกราวาส, Wat Methangkrawat

พระณัฐชนน กันทะวงศ์,
Phra Nutchanon Kanthawong
วัดพระนอน, Wat Phra Non

อัศววัฒน์ ชุ่มเชย,
Akarawat Chumcheoi
กฤตยาณี แขวงเมือง,
Krittayanee Khawungmaung
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus
E-mail : godkof3@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน

---

* Received 5 June 2025; Revised 20 June 2025; Accepted 25 June 2025

การวิจัย ได้แก่ นิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ จำนวน 51 รูป/คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test)

ผลจากการวิจัย พบว่า

1. การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต ในภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก คิดเป็น ค่าเฉลี่ย 4.35 เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรก ด้านทาน (การครองใจผู้อื่น) คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.39 อันดับสอง ด้านอรรถ-จริยา (การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.38 อันดับสาม ด้านสมานัตตตา (การเป็นผู้มีจิตใจหนักแน่น) คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.36 และอันดับสุดท้าย ด้านปิยวาจา (การผูกมิตร) คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.27

2. การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ระหว่างนิสิตชาย และนิสิตหญิง ในภาพรวม นิสิตชายและนิสิตมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: หลักสังคหวัตถุ 4, การประยุกต์, นิสิต, ครุศาสตร์

Abstract

This survey study aims to 1) investigate the application of Sangahavatthu in daily lives of students and 2) compare the application of Sangahavatthu in daily lives between male and female students, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus. The 51 participants were students of Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, selected by cluster random sampling. The data were collected using questionnaires and then analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings were as follows:

1 The overall application of the Sangahavatthu IV principles in daily lives of students was at a high level ($\bar{X}$ = 4.35). When considering each aspect from highest to lowest, Dāna (Generosity/Winning Hearts) obtained the highest level

($\bar{x}$ =4.39), followed by Atthacariyā ($\bar{x}$ =4.38), Samānattatā ($\bar{x}$ =4.36), and Piyavācā ($\bar{x}$ =4.27), respectively.

2. The comparative results indicated no significant difference between male and female students in their overall opinions.

Keywords : Application, Sangahavatthu, Students, Education

บทนำ

การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้นในสังคมของตน แต่บางครั้งการที่มีคนอยู่ร่วมกันหลายคนหลายกลุ่ม มีความหลากหลายแตกต่างกัน ก็ย่อมมีการ ขัดแย้งกันบ้าง คงไม่มีใครสามารถสร้างสังคมที่ปราศจากความขัดแย้งได้โดยสิ้นเชิง แม้เพียงคน ๆ เดียว ก็อาจมีความขัดแย้งในตนเองได้ เพราะมนุษย์ย่อมมีความขัดแย้งกันเป็นธรรมดา อันเป็นธรรมชาติ ของมนุษย์ปุถุชน ซึ่งมีความต้องการที่ไม่จำกัด แต่สิ่งที่สนองความต้องการนั้นมีอยู่จำกัด ความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมมิใช่เป็นสิ่งที่เลวร้ายเสมอไป เพราะบางครั้งความขัดแย้งก็เป็นประโยชน์ก่อให้เกิดความหลากหลายในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้ หากแต่ถ้าเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้ว มีวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา หรือดำเนินการใด ๆ ที่เหมาะสมกับชุมชน และสังคมนั้น ๆ ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ (โคทม อาริยา, 2548, น. 18)

ปัญหาสภาพการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคม เป็นไปด้วยความยากลำบาก บางกลุ่มมีความลำบากด้านร่างกาย และจิตใจ พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่ง ในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทยตลอดมา โดยมีส่วนช่วยเหลือในการกล่อมเกลาจิตใจ และลักษณะนิสัยของคนไทยตลอดจนการให้บริการตามความจำเป็นตามความต้องการของประชาชน อีกทั้งมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาทางสังคมให้แก่เรามาแล้วเป็นส่วนมากแม้กระทั่งในปัจจุบันความสำคัญในประการดังกล่าวก็ยังคงอยู่

การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาสั่งสอนประชาชนได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จนเป็นสถาบัน สำคัญหนึ่งของสังคม เมื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นสถาบันทางศาสนา องค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งคือวัด และพระสงฆ์ มีอิทธิพล และบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนมาก เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิต ศีลธรรม และพฤติกรรมต่าง ๆ พระสงฆ์นอกจากจะเป็นที่เคารพ ของชาวบ้านในชุมชนแล้ว ยังนับว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มี

คุณค่าในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม หากนักวิชาการนำความรู้ รู้จักนำทรัพยากรและแรงงาน มาใช้อย่างถูกต้องจะช่วยเสริมสร้างความเจริญอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์อย่างถูกต้อง จะช่วยเสริมสร้างความ เจริญอย่าง มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในพระบรมโกศ ขออัญเชิญ มา ณ ที่นี้

“การใช้หลักวิชา และความคิดริเริ่มสร้างงานที่อาจดูไม่ใหญ่โตนัก แต่ประสิทธิภาพสูง และอำนวยความสะดวก โดยตรงได้มากโดยการนำเอาทรัพยากรตามธรรมชาติความรู้ ความสามารถตลอดจนแรงงานของคนส่วนใหญ่ ให้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย และให้เกิดความเสียหาย หรือสูญเสียเปล่าน้อยที่สุดการสร้างความสำเร็จในลักษณะนี้จะช่วยสร้างความเจริญของ กิจการส่วนร่วมได้แน่นอน” (“พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา”, 2539, น. 51)

นิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีการนำเอาหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ให้เห็นว่าหลักธรรมสามารถทำให้ชีวิต ของนิสิต มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อีกทั้งหลักธรรมยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตของนิสิตอีกด้วย ฉะนั้นเพื่อให้ นิสิตคณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีความเข้าใจอันดีในการ อยู่ร่วมกัน โดยน้อมนำหลักทางพระพุทธศาสนา คือ สังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตมา มาเป็นหลัก ในการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่องประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการ ดำเนินชีวิต ของนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่ ว่าเมื่อนำหลัก สังคหวัตถุ 4 มาใช้แล้วจะทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ต่อกันในการอยู่ร่วมกันในคณะครุศาสตร์ รวมทั้งปลูกฝังให้เป็นคุณธรรม ประจำใจจนเกิดเป็น คุณธรรมในการ อยู่ร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิต ของนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ โดยการใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประจำปีการศึกษา 2567 มีจำนวน 65 รูป/คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ โดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของ (R.C.Krejcie and D.W.Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 56 รูป/คน ทำการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามกรอบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ สามเณร ได้แก่ สถานภาพ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลัก สังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิต ของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ด้านทาน คือ การครองใจผู้อื่น ด้านปิยวาจา คือ การผูกมิตร ด้านอัตถจริยา คือ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านสมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีจิตใจหนักแน่น

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเปิด (Open-ended Question) ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการประยุกต์ใช้ หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิต ของนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินของนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
- 2) ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลจาก นิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ จำนวน 56 รูป/คน โดยได้กลับคืนมาจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 90.07 จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เพื่อการวิจัย ทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ พบว่าความคิดเห็นของนิสิต เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการ ดำเนินชีวิตของนิสิต ในภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก คิดเป็น ค่าเฉลี่ย 4.35 เพื่อพิจารณา เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า อันดับแรก ด้านทาน (การครองใจผู้อื่น) คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.39 อันดับสอง ด้านอรรถจริยา (การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.38 อันดับสาม ด้านสมานัตตตา (การเป็นผู้มีจิตใจหนักแน่น) คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.36 และอันดับสุดท้าย ด้านปิยวาจา (การผูกมิตร) คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.27 ตามรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อ การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ในภาพรวม

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่		S.D.	แปลผล
ด้านทาน (การครองใจผู้อื่น)	4.39	0.61	มาก
ด้านปิยวาจา (การผูกมิตร)	4.27	0.65	มาก
ด้านอรรถจริยา (การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่)	4.38	0.70	มาก
ด้านสมานัตตตา (การเป็นผู้มีจิตใจหนักแน่น)	4.36	0.62	มาก
รวม	4.35	0.58	มาก

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ พบว่า ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ระหว่าง นิสิตชายและนิสิตหญิง ในภาพรวม นิสิตชายและนิสิตมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ตามรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ระหว่าง นิสิตชาย และนิสิตหญิง ในภาพรวม

เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิตชาย และนิสิตหญิง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่	ชาย		หญิง		t	sig
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านทาน (การครองใจผู้อื่น)	4.34	0.64	4.65	0.40	-1.315	0.195
ด้านปิยวาจา (การผูกมิตร)	4.27	0.68	4.30	0.58	-0.100	0.921
ด้านอรรถจริยา (การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่)	4.39	0.70	4.35	0.75	0.132	0.895
ด้านสมานัตตตา (การเป็นผู้มีจิตใจหนักแน่น)	4.38	0.57	4.25	0.91	0.396	0.702
รวมทั้งหมด	4.35	0.58	4.39	0.64	-0.186	0.853

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1) การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

แสดงให้เห็นว่า หลักสังคหวัตถุ 4 มีความสำคัญ ที่ทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข สอดคล้องกับ พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ) (2544, น. 266) ได้กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 ช่วยให้ผู้คนดำรงตนอยู่ได้ในสังคมด้วยความสุข เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ สมานไมตรีระหว่างกัน เป็นเครื่องส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ให้มีความเคารพนับถือกันตามสมควรแก่ฐานะ เป็นเครื่องประสานองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคมให้คงรูปอยู่และดำเนินไปได้ด้วยดี ช่วยส่งเสริมศีลธรรม และป้องกันความประพฤติที่เสื่อมเสียในสังคม เช่นเดียวกับ ศิวกร สมบูรณ์ (2554, น. 21-22) ได้กล่าวว่า หลักสังคหวัตถุธรรม เป็นหลักธรรมที่ควรนำมายึดเหนี่ยวนำจิตใจให้ประพฤติปฏิบัติเป็นประจำในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขเพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ มีน้ำใจในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในยามมีภัย พุดให้กำลังใจเพื่อนอยู่เสมอประพฤติตนให้เป็นประโยชน์อยู่เสมอ เห็นอกเห็นใจ และเข้าใจผู้อื่น ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมเต็มไปด้วยความรักและความสามัคคี

2) เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิต ของนิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ระหว่างนิสิตชายและนิสิตหญิง ในภาพรวม นิสิตชายและนิสิตมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยมีรายวิชาที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น รายวิชาประวัติพระพุทธศาสนา รายวิชาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม รายวิชาพระพุทธศาสนากับ ภูมิปัญญาไทย รายวิชาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน และรายวิชาธรรมะภาคปฏิบัติ ซึ่งได้กำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตรที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงทำให้นิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ได้นำหลักธรรมจากการเรียนการสอน มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้วิจัยควรทำการวิจัยกลุ่มเป้าหมายหลาย ๆ กลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ตัวอย่างกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดยใช้หลักธรรมในด้านอื่น มาเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยควรชี้แจงในเรื่องของหลักเกณฑ์การให้คะแนน กับกลุ่มเป้าหมาย อย่างชัดเจน เพื่อต่อการรวบรวมคะแนนในครั้งต่อไป
3. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เฉพาะกลุ่มคือ นิสิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เช่น นักเรียน ชุมชน หรืออาจมีการศึกษา วิจัยโดยขยายขอบเขตเพิ่มในคณะสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ สาขานิติศาสตร์ และสาขาพระพุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ เพื่อค้นหาคำตอบ ในลักษณะที่แตกต่างไปจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้
4. ควรให้เวลาอย่างเพียงพอ และเหมาะสม เพื่อให้โอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้คิดวิเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และในการทำแบบสอบถามอาจจะใช้แบบสอบถามที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์
5. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบในด้านของหลักธรรมอื่น หรือพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการนำหลักธรรมต่าง ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง
6. ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวกับเนื้อหาอื่น ๆ ของการวิจัยสังคมศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายที่ใช้เทคนิคต่าง ๆ เข้ามาเปรียบเทียบความรู้ที่ได้จากการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- โคทม อาริยา. (2548). การใช้สันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในสันติวิธีจาก มุมมองศาสนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา. (2539). วารสารรังสิตสารสนเทศ. (2)1, 51.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2544). ธรรมปริทรรศน์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ศิวกร สมบูรณ์. (2554). วิธีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามหลักสังคหวัดฤๅษณ์ของอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลสันทรายอำเภอสารภีจังหวัด

เชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

